

Tümlükdäki ýagtylyk / ylmy-fantastiki powest

Category: Kitapcy, Medisina, Mistika we fantastika, Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Tümlükdäki ýagtylyk / ylmy-fantastiki powest TÜMLÜKDÄKI
ÝAGTYLYK

Asyrlaryň üstünden ätläp...

Men mongol-tatar zulmuny öz gözü bilen gören adama duş gelerin öydüp pikir hem etmändim. »G» ýaşuly bilen Baş lukman meni şol ýaşulynyň öyüne getirdi. Geň zat: Ýaşulynyň öýüniň otaglarynyň diwarlaryndan çykan gyzyl güller seni haýran galdyryar. Bu ýerde gojalaryň ýasaýan jaýlaryna goşmaça azon gazy berilýär ekeni. Men azon gazyny yhlas bilen sorup, gojanyň gürrüñine diň salýaryn...

□ Yerdäkileriň hasaby bilen 1227-nji ýyldy. Şu günki ýaly ýadymda. Yerdäki adamlara ezýet baryny beren Çingiz han diýlen adam öz ölümme juda namart ekeni. Hatda ol: »Nirede ýaşasamam bolýar» diýen pikirde. Onuň üçin ülke, watan diýen söz ýat. Ol ölümden şeýle bir gorkdy. Hatda »Baky ýaşap bolmazmyka» diýen pikiri gaýtalady. Biz şol wagt iki adamdyk. Menden bir ýaş uly ýoldaşym we men. Her işde ýaşuly bolany üçin men oña geňeşmäge endik edipdirin. Bizde ýaşy boýunça bir gün uly bolsa-da, şonuň aýdan sözlerini diňe makullamak galýar. Oňa garşı çykmak öňden gelýän däbiň üstünden kese çyzyk çekmek bilen des-deň. Men Çingiz handan soradym:

□ Ýigit, sen direleniňden soň etjek işleriňi bir-bir ýatlaýsaň?

Çingiz hanyň jogaby nagt boldy:

□ Meniň ursup alyp bilmedik kän-kän ýurtlarym bar. Köp ýigitler, köp galalar meniň golumyň zarbasyndan titremedi. Köp gözeller öz ýarlaryny gidermedi. Köp şäherler öz öñki guralyşyny saklady. Şolaryň üstünden gum sowurmakçy.

Men soragymy dowam etdirdim:

□ Ýene-de... Çingiz hanyb batly jogaby meni haýran galдырыды:
□ Bir wagtlar Aleksandr Makedonskiý diýen bir ýetimek dünýäniň üçden bir bölegini eýeläpdir. Ine şonuň gola salan ýerlerini elime geçirsem, başga armanym ýok.

Soragy dowam etdirdim:

□ Ýene-de arzuwlaryñyz?...

Çingiz atlandyrylýan gyýyk gözli şol adam öz ýüreğiniň töründäki saklanyp galan pikirini aýtdy: Ol:

□ Bütin ýeriň ýüzüne gan çäýkasym gelýär. Goý, Çingiz hanyň kimdigi köp-köp asyrlardan soň hem bildirip dursun.

Ýoldaşym gaharlandy:

□ Heý, beýle bet pikirli adamy hem öz planetamyza golaýlatmak bolaromy? Diňe bir golaýlatmak däl, eýsem ony ýerden hem tiz daşlaşdyrmak gowy

□ diýdi.

Çingiz hanyň uzak ýaşamak arzuwynyň netijesi arzuwlygyna galdy...

Ýaşuly ençeme asyrlardan geçen ýüzünü çep eli bilen sypap:

□ Howwa, biziň Bakyllyk ýurdumya onuň ýaly betsýýakly adamlaryň geregi ýok ahyry. Bizde häzir uruş-dawa ýok. Ol Çingiz han ýaly adamlardan juda daşda durýanlygymyz üçin şeýle bolsa gerek. Birnäçe asyrlaryň şaýady bolan ýaşuly oturan ýerinden gobsundy-da, sözünü dowam etdi:

□ Rahatlyk, abatlyk bolsa gowy-da...

Men şol wagtlar on dokuz ýaşymdadym. Ýeriň üstüniň uruş, dawa bilen gyzyl dörjük edilýändigini meniň ýanymdaky ýoldaşym bilýän ekeni. Öwünmek üçin aýdamok. Ony häzirki oturan kişileriň hem her birisi oñaryp biler. Ýone ýerliler öz topragymy abat saklamakda öñem, soňam köp pikir edenoklar-da. Eýsem, uruş kime peýdaly? Ondan-a öz ene ýerleriniň meñzini oñarsynlar. Dem alar ýaly däl.

Men şol gün bakylyk ýurdunda diňe gowy niýetli adamlaryň ýasaýan ekenligini duýdum. Ýaşuly bilen duşuşykdan soň »G« ýaşuly bilem Ömür institutyna bardyk. Onda »Baky ýaşamagyň tärleri» hakda gürrüň gidýän çekismä gatnaşdyk. Institutda yüz ýaşa çenli okadylýar ekeni. Olaryň aňy, düşünjesi, gözýetimi beýleki planetalara gös-göni göz ýetirmek. Talyplaryň bu

dünýädäki ähli zatdan başy çykýar. Geñ galmaly: institutda »Gülki» atly ýörite sapak geçirilýär. Çekişmede hem gülkiniň ynsan ömrüniň ýarsydygyny bellediler. Bu ýerde düzgün bozulyşy düýbünden ýok. Eger tertip-düzgün bozulaýsa, şol adam halk köpçüligini üç günläp gyzykly gürrüňler aýdyp berip güldürmeli...

Biziň günortankы nahar iýmäge çykan ýerimiz Howa diýlip atlandyrylýan naharhanady. Gökde howalap duran bu ymarat 18-nji planeta agram bermez ýaly ýokarsyndan magnit bilen çekdirilipdir. Ony men nä bileýin. »G» ýaşulynyň sözi bilen aýdýan ony. Meniň şol naharhanadaky iýen naz-nygmatlarymyň içinde heniz görmediklerim hem bar. Bakyllyk ýurdy şeýle görnüşli ekeni...

Kanalyň kenarynda

Bakyllyk ýurdundaky bu kanal meni diýseň gyzyklandyrdu. Kanalyň goşa kenary hem tal, derekler bilen gurşalypdyr. Pessaý akýan suwuň ugry bilen käte gerişlerini görkezip oýnaşýan balyklary diýsene! Kanalyň kenarynda ýerleşýän Doganlyk atlandyrylýan medeni-seýil bagy köpleriň ünsüni özünde egleýär. Daşarky planetalardan getirilen merhumlar ilki bilen şu ýere getirilýär. Başga köp sanly sagaldyş jaýlaryndan lukmanlar çagyrylýar. Doganlyk atlandyrylýan şypaly ýeriň gürrüňini etmegem gyzykly. Ýanymdaky »G» ýaşuly maňa operasiýanyň şu medeni seýil bagynda geçýänligini ýatlatdy. Biz Baş lukman hem »G» ýaşuly bilen şol ýere bardyk. Ol ýere eýýäm köp adam üýesen ekeni. Yhlas myhmanhanasynda bir gjäni geçirenim belli-dä! Düýnki ýadawlykdan nam-nyşan ýok. Men medeni-seýil bagyň gözel görküne aňkarylyp seredip durdum. Görsene,,bu bolýan zady. Kakam egni mawut donly hol aňyrdaky güjumiň aşağında gök ýektaýly adam bilen dur. Bu ýerde lukmanlar we şepagat uýalar gök ýukajyk ýektaý geýinmegin unudanoklar. Men ýerdäki şypa beriji adamlaryň henize çenli ak ýektaý geýnip ýörenine kemsinmänen durmadym. Biz baş lukman hem »G» ýaşuly bilen kakamyň ýanyna bardyk. Dogrusyny aýdaýyn, nähili ýadyma salmajak bolsam hem obadaşlaryň ýasa ýygňanysyp, kakamy öldi

hasaplanlary ýadymdan ýakaranok. Ýüregim birhili jigläp duran ýaly.. Baş lukmandyr »G» ýaşuly meniň ýüzüme soragly nazaryny dikdiler. Bu belli zat. Olaryň:

□ Sen heniz hem Gurt çopandan gorkup durmuň? Ol hazır diri ahyry. Sen ondan gorkma...□ diýdikleridi. Baş lukman bilen »G» ýaşuly meniň kakam bilen ilkinji görüşümiziň şayady boldular. Dogrudanam, kakam diri ekeni. Bu onuň gürrüñinden, hal-ahwal soraýsyndan hem mälim boldy:

□ Arslan jan, sag-amanja geldiňmi? Ýadaman gelen ýeriň bolýar. Ol ýerler gurgunçylykmy? Ejeňiň hem sag-amam gezip ýoren ýeri bolýar.

Kakam bilen uzak gürrüň etdirip durmadylar. Biz medeni-seýil bagynyň günorta künjünde ýerleşýän Doganlyk diýlip atlandyrylyan ymaratyň Başky jaýyna girdik. Kakam dagy bilen bu jaýa bile girsek hem operasiýa geçirilýän ottagda içgin gürrüň edip bilmek. Baş lukman öz soragly nazaryny aňyrdaky otagyň gapysyna dikdi. Men özümiň içgepletmelerim bilen gümra boldum. Baş lukman ölen adamy nädip janlandyrarka? Onuň kömekçileri näçekä? Bu meni geň galdyrýardy. Geň galdyrmaz ýaly hem däl. Merhumlaryň bu dünýäden haýsy kesel bilen gidenini anyklamady. Baş lukman hem şeýle eder ekeni. Ol hut şu pikirini bilmek bilen işe başlady. Kim bilyär. Bu hem medisinanyň gizlin syrlarynyň biridir. Ol öz ýanyndaky duran bir kömekcisine soragly nazar bilen seretdi. Ýanyndakynyň hem lukman geýmdeligi üçin şeýledir diýip pikir etdim. Baş lukman bir kiçijik maşynjygy işledip, merhumyň haçan, haýsy keselden ýogalandygyny anyklady. Indi ýekeje zat nämälim. Ol hem şol dargap ýatan süňklerden adam dörejekdigi ýa-da ýoklugy. Baş lukmanyň eli ýeňil diýip »G» ýaşuly söhbet açan bolsa-da, öz gözüň bilen görseň gowy-da. Baş lukman bir wagtlar dünýäden öten hezreti Lukman Hekimiň öz ömri bilen bagly eden tejribesini birçak öwrenipdir. Lukman Hekimiň eden şol tejribesi hakda öň hem »G» ýaşulydan sähelçe diňläpdim. Lukman Hekim aradan çykjak wagty kyrk birinji dermany tapanmyş. Şol derman ýene-de tebibe jan bermelimiş. Emma hekimiň şägirdi haýsydyr bir bilinmez sebäplere görä, şol dermanly çüýşäni elinden gaçyranmyş... Şonuň üçin Lukman Hekim bu dünýä-juwan

bolup gelip bilmändir... Görsene, Lukman Hekimiň (şägirdiniň) şol elinden gaçyran çüýşesiniň içindäki derman hazır Baş Lukmanyň elinde, Dogry Baş lukmanyň hem getirilýän merhumlara yzaly seredýän pursatlaram bar. Gadymy adamlaryň köpüsü okýaragdan ölüpdir. Şol oklar zäherlenen bolany üçin onuň hysyrdyly işdigi belli. İlki bilen şol keselliniň ýarasyny doly bejermeli. Şonuň üçin Baş lukmanyň köplenç merhumlaryň saglykda gezip ýörkä aradan çykanlaryny köp isleýär. Sag adam hem ölermi? □ diýip soramagyňyz mümkün. Öler. Öler. Ol ýerdäki şu wagta çenli bolup duran zatlar ahyry.

Baş lukman eserdeňlik bilen getirilen bir topar süñklere seretdi. Ellerini ýokary galdyryp, gök ýektaýynyň ýeňlerini ykjäm çermedi-de işe başlady.

Jeset janlananda

Baş lukman özüne sabyrlylygy endik edinipdir. Ol, ylaýta-da, operasiýa wagtynda şeýle. Bilmedim onuň kimden öwrenenligini. »G« ýaşuly şeýle diýýär. Bu gezek hem şol eşidişim ýaly boldy. Ol Lukman Hekimiň kitaplaryndan başga-da otuz dokuz kitabıň sahypalaryndaky öz bellik eden ýerlerini açyşdyryp seretdi. Köp sahypalar bolsa açık dur. Ol »G« ýaşula üm bilen nämendir bir zatlary aýtmak isledi. Belli zat. Baş lukman şu operasiýanyň ähli syrlarynyň ýerden gelen maňa görkezilmegini dogry hasaplaýar. Men »G« ýaşulynyň aýtmagy bilen Baş lukmanyň golaýyna süýsdüm. Baş lukmanyň ýene-de iki kömekçisi bar. Ol önde duran jeset diýlip atlandyrylýan süñkleriň toplumyna göz aýlady. Öz wagtynda Lukman Hekim hem bir zady unudypdyr eken. Şu süñkleri herekete getirmek üçin nämeleri başarmaly. Bu onçakly täsin zat hem däl ekeni. Ony planetanyň medisinadan başy çykýan adamlary kän gaýtalap, kitap baryny ýazypyrlar. Şu günüki medisinada bir wagtlar aradan çykan adamlar hem direldilýär. Baş lukman stoluň üstündäki ýatan süñkleri tertibe salyşdyrmak bilen işe başlady. Baş lukman merhumyň çep aýagyndan zeper tapandygyny tiz anyklady. Dogry aýdýaň! Mämmet bagşynyň çep aýagyndan ýörülgen çykyp, azar çekip heläk bolandygyny öñ eşidipdim. Baş lukman:

□ Bu adam öň ýempäp hem gezipdir. Görýäñizmmi, onuň çep aýagynyň injik süňkleri kelteräk □ diýip, öz pikirini aýtdy. Ýatan süňkleriň üstüne derman sepildi. »Sepildi» diýýärin-dä. Çäklije guýuldy. Süňkler birden dokuzynjy damjadan soň uzap başlady. Bu adamyň boýunyň hem gysgadygy tiz mälim boldy. Eşidişime görä, Mämmet başy iri adam bolmaly däl. Sepilen dermanlaryň damja sany ýigrimi bäsé yetdi. Otuz dokuza ýeteninde süňkleriň daşyna et örüp başlady. Adam sypatyny emele getirdi. Görsene, ýaňyja getirilen süňkler et bilen gurşalansoň, onuň daşyna hem örenoň, adamyň jesedine meñzedi. Ol adamyň ýüzi kem-kemden nurlanýardy. Saç, murt çykansoň-a uklap ýatan adamyň şekiline öwrüldi duruberdi.

Baş lukmanyň hem gyssanýan wagty bar ekeni. Saç, murt çyksa-da sakgal näme üçindir görünibermedi. Bu ýagdaý Baş lukmany azajyk howpurgadan bora çemeli. Ol »wiý» diýip bir zady ýadyna saldy. Megerem, saçdan soň sakgalyň çykýanlygyny Baş lukmanyň göz öñünde tutmanlygy belli boldy. Ak sepen (badyna) sakgal çykyp başlanda, Baş lukmanyň yüzünde şatlyk alamatlary çagyldy. Şägirtler Baş lukmany gutladylar.

Kümüşleç sakgally, gara reňkli adamyň jesedi stoluň üstünde ýatyrdy. Ol stola agram salýardy. Diýmek, onuň agramy az-kuş däl. Baş lukman göwrümini näçe giň tutasy gelse-de, göwnünde weli nähilidir bir iňkisi bardy. Ol bu operasiýanyň netijesiniň nähili boljaklygy bilen baglansyıkly. Şägirtleriniň biri gözlerinde sorag alamatlaryny emele getirip sähelce saklandy-da, aňyrsyna bakdy. Baş lukman üçin öz şägirdiniň aýtjak bolýan zady öñden düşnükli. Jeset doly taýýar! Indi ony janlandyrmaly. Baş lukman öz kömekçisine elini uzatdy. Bu onuň kömekçisi bilen ylalaşýanlygynyň alamatydy.

Lukman Hekimden soň näçe asyrlat geçen bolsa-da, guma garylyp, hiç tapylmadyk dermana Baş lukman elini ýetirdi. Görsek, nähili gymmatly we nesilleri uzak garaşdyran derman! Baş lukman her näçe gorkyny ýürege salmasa-da, çep eliniň titräp gidişi mälim boldy. Şägirtleri oña »Gujur» atly sary reňkli içgi berdiler. Baş lukman özünü ýene-de arkaýyn duýup başlady. Kyrk birinji derman ýatan jesediň üstüne sepildi. Şol wagt hiç

üns berilmédik bir zat mälim boldy. Onuň dişleri şu wagta çenli çykman ekeni. Ine, ählu dişi bar bolan mäşbürünç sakgally, murtly adam ýyrşaryp, öz dişlerini güjeñledi. Gözlerini açdy. Togsan ýasa çenli okan Baş lukman bu üstünligine guwandy. Adamyň gözü açylyp □ ýumuldy. Soňra ol gözler operasion kabinetin depesine dikildi. Ine , birden ol ýatan adam gozganyp başlady. Zalyň içinde duran ähli adamlar Baş lukman hem şagirtlerini üstünlik bilen gutladylar.

Janlanan adam operasion stoluň üstünde kän oturmady. Ol stoldan ýuwaşlyk bilen düşdi-de, kabinetin diwarlaryna, gapylaryna seretdi:

□ Hany meniň dutarym!

Janlanan adamyň ilki sözi şol boldy. Şol wagt ýerden gelen kakam □ Gurt tüýdükci kömege ýetişdi. Mämmet bagşy özüne egin-eşik geýdirilmegini sorady. Mämmet bagşynyň sesi gübürdewük ekeni. Ol getirilen egin-eşiklerini geýinmäge başlady. Oňa kakam hem kömek berdi.

□ Hany meniň dutarym? □ diýip, öñki soragyny gaýtalan Mämmet bagşy Gurt tüýdükçiniň yüzüne seretdi. Ýerden getirilen dutar eline berlen Mämmey bagşynyň gözleri ýyrş-ýyrş etdi.

Lohhuldap güldi hem. Ol:

□ Azajyk uklaýyn □ diýip, ýaňyja gyşarypdym □ diýdi.

Mämmet bagşa tiz aw etinden bişirilen kebab getirdiler. Adamyň ýasy, işi halda köp gürrüň etdiler. Sonda kakamyň aýdan sözleri henizem ýadymda:

□ Dutar bilen aýdymalary asyrlardan asyra geçirýänleriň ykbaly şeýle bolmaly.

Mundan togsan baş ýyl öñ dünýäden öten Mämmet bagşynyň şol gjekki beren konsertini diňledik. Dogrudanam, il ony ýöne ýere ýatlamaýar ekeni. Bilbil sesli diýdigim-dä şol. Şol gije meniň kakam □ Gurt tüýdükci ikisiniň gezek-gezegine beren konsertini diňlänleriň arasynda özüm hem bardym...

Gicgeldi AŞYROW. Mistika we fantastika